

ששיעור כותל הבור הוא ג' טפחים.

ונפקא מינה בשיעור זה, הוא, למקח וממכר.

כדתניא: האומר לחבירו "בור וכותליה אני מוכר לך", צריך שיהא הכותל של הבור ג' טפחים בקרקע מסביבו. והיינו, שמשנתנו באה לרמוז את הדין הזה של הברייתא.

איתמר: הבא לסמוך את בורו בצד המיצר של חצרו או שדהו —

אביי אמר, סומך. ורבא, אמר אינו סומך.

אך מקשה הגמרא: **וליתני, "אלא אם כן הרחיק מבורו של חבירו ג' טפחים!"**⁽⁸⁾

ומתרצת הגמרא: **הא קא משמע לן, דעוביו של כותל בור, הוא ג' טפחים.** המשנה מחדשת לנו במה שהיא אומרת שיש לו לאדם להרחיק את בורו שלשה טפחים "מכותל חבירו", ששלשת הטפחים של הקרקע הסמוכים לבור, נחשבים לכותל הבור. שהרי נתבאר במשנה שצריך להרחיק ג' טפחים חוץ מהג' טפחים שהרחיק הראשון, ומוכח שהמשנה קוראת לג' טפחים הסמוכין לבור "כותל הבור", וזו היא ראייה

חבירו?"

תוס' בד"ה מכותל בורו אינם גורסים "וליתני אלא אם כן הרחיק מבורו של חבירו ג' טפחים", כי זה לא קשה, היות ואם לא היה כתוב "מכותל בורו" היינו אומרים שיותר לראשון לסמוך את חלל בורו עד סמוך למיצר, ויהיו ג' הטפחים של "כותל בורו" בתוך שטחו של חבירו, והשני אין צריך להרחיק אלא רק ג' טפחים מחלל בורו של הראשון, וקא משמע לן במה דקתני "מכותל בורו", שהראשון כבר הרחיק ג' טפחים, והשתמש בשטח שבחצרו בתור כותל בורו, וצריך השני להרחיק ו' טפחים מחלל בורו.

עוד כתבו, שיש ליישב הגירסא "וליתני אלא אם כן הרחיק מבורו של חבירו", שהכוונה דליתני "אלא אם כן הרחיק מבורו של חבירו ו' טפחים", ולא גרסינן "אלא אם כן הרחיק מבורו של חבירו ג' טפחים".

ובחידושי הר"ן מיישב שיטת רש"י, שאי אפשר לומר שמדובר באופן שהראשון סמך את חלל בורו ממש עד למיצר, והשני צריך להרחיק ממנו ג' טפחים. כי אם די בשיעור הרחקה של ג' טפחים מחלל הבור, צריך המרחק הזה להתחלק ביניהם, ואין צריך השני להרחיק אלא רק חצי

8. כן הוא גירסת רש"י, ומפרש, שקושית הגמרא היא, שגם אם היה קתני "אלא אם כן הרחיק מבורו של חבירו ג' טפחים", היינו יודעים שהכוונה היא להרחיק ו' טפחים מחלל בורו של חבירו, ומה דקתני דצריך להרחיק רק ג' טפחים, היינו משום שג' טפחים הסמוכין לבור חשיבי בורו של חבירו, וקתני דצריך להרחיק משם עוד ג' טפחים.

אך אי אפשר לומר שכונת הגמרא לומר שמספיק להרחיק מחלל בורו של חבירו ג' טפחים, כי הרי לפי רבא, גם הראשון שבא לחפור בור צריך להרחיק ג' טפחים מן המיצר, ואם כן, אם השני צריך להרחיק רק ג' טפחים, נמצא שאין צריך להרחיק כלום מן המיצר. והרי במשנה מבואר שיש לו דין הרחקה. ובהכרח שגם הוא צריך להרחיק ג' טפחים, מלבד הג' טפחים שהרחיק הראשון.

ולפי אביי מדובר כשבאו שניהם לחפור בכת אחת, ואז כל אחד צריך להרחיק ג' טפחים, ואם כן, ככהאי גוונא צריך כל אחד להרחיק מחלל בורו של השני ו' טפחים, ולפי זה מקשה הגמרא שדיינו בכך שיהיה כתוב "אלא אם כן הרחיק מבורו של חבירו ג' טפחים", ולמה קתני "מכותל